

Cimicifuga Braunlaub.

Met enige weerzin pleeg ik in november tot me door te laten dringen dat het uit is met de pret: de tuin kil, de vlinders ondergedoken. Lang heb ik de illusie van een eindeloze zomer weten op te roepen met oktoberbloei, "als de bloemen hun laatste couragie geven, en ze niet meer weten, hoe vinnig te rieken", zoals Felix Timmermans het eens plastisch beschreef. Er dronken op een buitenissige novemberdag wel eens vosjes van mijn kruidig geurende chrysant! Eleganter dan met gistend most in rottende reinetten kunnen we de laatste passanten met iets bloeiends verleiden om nog even hun 'neus' te laten zien.

Pepermuntgeur Een bijzonder halfheestertje, dat ik er al jaren van verdacht betekenis voor vlinders te hebben, bewees op een beschutte plek in de vroege middagzon eer aan de witjes. Deze lichtbehoefte plant uit de familie van de lipbloemigen is aangenaam aromatisch in alle onderdelen. Een van de laatste nectarplanten van het seizoen, geschikt voor een kleine tuin. In het oog springen de fel violette, opstaande pluimen van zo'n twaalf centimeter lengte. Het blad is even lang. Op de toppen der twijgen en de knopschubben bevinden zich gele harspunten. Dit struikje, dat terug kan vriezen tot het houtige onderste deel, loopt meestal weer uit en kan op een goed gedraineerde, vruchtbare plek anderhalve meter hoog worden. Een Nederlandse benaming ontbreekt, maar een Duitser bedacht 'Kamm-minze'. Bij de (speciaal)kweker vraagt u het best naar *Elsholtzia stauntonii*.

Lindebloesemgeur De grote border in De Tuinen van Mien Ruys in Dedemsvaart wordt in september verlicht door geurende zilverkaarsen (*Cimicifuga*) in diverse soorten. De één tot twee meter hoge planten gedijen op deze vochtige, humeuze, half beschaduwde standplaats, de voet wat bedekt. Op een warme, droge plek lukt het 't sierlijke blad

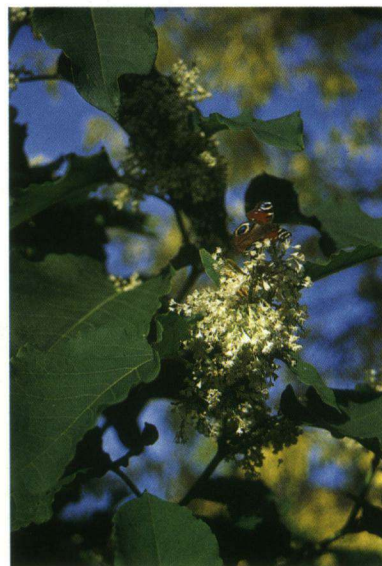
Op de valreep

nauwelijks de zomer ongeschonden door te komen. Als de plant midden op de dag zon vangt wordt de naar linde geurende bloem behalve voor bijen ook voor vlinders interessant. De laatbloeiende soorten behoren tot de simplex-groep. Er is een paarsbladige vorm met knoppen in dezelfde tint onder de naam *C. ramosa* (of simplex) 'Atropurpurea'. De 'Braunlaub' is wat bruiner van blad. 'White Pearl' heeft overhangende pluimen en is 1,30 meter hoog.

Walm Met *Cimicifuga foetida* is het even oppassen geblazen: dit is een stinkende versie. Dit geldt ook voor de al eens besproken bloeiende klimop, die ons in oktober met aasgeur plaagt, maar enkele vlindersoorten tot zijn vaste klanten rekent.

Honinggeur voor jungle-lovers In een mum van tijd wringen de rose spruiten van de sachalinse duizendknoop zich in mei de grond uit en schieten met holle stelen (aandbinden!) 10 centimeter per dag naar boven. Deze vier meter hoge, voor sommige tuiniers huiveringwekkende plant, lid van de duizendknoopfamilie, werd vroeger onder de polygonums geschaard en heet nu *Fallopia sachalinensis*. Onmisbaar, vanwege de royale nectargift eind september-begin oktober, maar ook dankzij het 30 centimeter lange, lichtgroene blad en takken vol geurige boekweitbloemetjes. Gelukkig is er voor jungle-lovers met ruimtegebrek anti-worteldoek voorhanden, waarmee zij de opmars van de stevige wortelstok kunnen stuiten. Het ingraven van dit folie is ook het behoud van je terras, dat zonder deze maatregel tot struikelbaan verwordt. In de tuin van het Bijenhuis te Wageningen is de plant te zien. Net als de verwante rabarber zoekt deze gigant gulzig naar voedsel en vocht, graag vanaf een halfschaduwplek uit de wind. De herfstkleur van het blad is geel, die van de verhoutte stelen 's winters warmbruin. Ook de inmiddels bruin geworden, kroezige bloeitakken geven dan meerwaarde aan deze liefhebbersplant.

Fallopia Sachalinensis.

Donateurs van de Vlinderstichting kunnen de tuinen van Mien Ruys in Dedemsvaart met korting bezoeken. Voor meer informatie zie de rubriek Voordeel voor donateurs. Het Bijenhuis: Grintweg 273, 6704 AP Wageningen, tel. 0317-422733. ■